

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 82. ANUL XII.

Telegrafulu este de doua ori pe septem-
man: joi'a si Duminec'a. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la expeditura
oici pe afara la c. r. poste, cu bani
ga'ta prin scrisori francate, adresate
catra expeditura. Pretiulu prenumerati-
nei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu ann
8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu cu litero
mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 18/30 Octobre 1864.

Diet'a transsilvana.

Siedinti'a din 5/17 Septembrie 1864.

Dupa Pope'a, a carui cuventare o-amu comunicatu mai
pe largu in nr. 81, urmza la cuventu Axentiu Severu.
„Navita de ventis, de tauris narat arator;“ apoi in cuventu
lungu si intreruptu adeseori de ilaritate, in care tiese si istoria
sea din 1848, privind lucrulu din punctu de vedere alu eco-
nomiei, si demonstrandu, cum cele 100.—200 mii f., ce i-aru
consta pe anu tribunalulu supremu, pentru Vienn'a aru fi ne-
mic'a, ear pentru Ardealu forte insemnatu, precumsi din
punctulu de vedere alu economiei statului, ca sa se inputineze
spesele transportulu chartieloru si persóneloru: partinesce con-
clusulu celu vechiu alu dietei.

Gull combate asse tele lui Pope'a si Axente si reco-
manda propositiunea comitetului, dupa-cum o-a modificatu re-
gimulu. Déca candu a fostu vorb'a de drumulu feratu n'amu
facutu apelu la autonomi'a tieriei, apoi acum cu atâta mai
vertosu sa nu facemu, căci acasta autonomia prin intrebarea
localitati tribunalulu nu patimesce nimicu.

Dupace mai vorbescu Popoviciu si Alduleanu,
la votare propunerea lui Herbert nu
se priimesce,
ear propunerea lui Vajd'a nu se prii-
mesce,
si astfelu resiedinti'a tribunalulu supremu se defige in
Vienn'a.

Cu aceste siedinti'a—un'a din cele mai interesante in
acasta sessiune—se incheia.

Siedinti'a din 9/21 Septembrie 1864.

Nainte de a trece la referat'a acestei siedintie, ceremu
indulginti'a cetitoriloru nostri pentru confundarea unoru cuven-
tari din siedinti'a trecuta si din siedinti'a acest'a,—confun-
dare, ce provine din greutatea, cu carea unu diariu micu
pote folosi protococele stenografice.

Dupa citirea protocolulu in limb'a româna, se trece la
desbaterea speciala asup'a art. de lege privitoriu la tribuna-
lulu supremu transsilvanu. Herbert innoiesce propunerea
sea facuta inca la desbaterea cea d'antâiu a acestui obiectu:
ca tribunalulu supremu transsilvanu sa se contopésca cu cur-
tea cassativa din Vienn'a. Vajd'a vorbesce de nou pen-
tru pastrarea conclusulu dietalu in privinti'a curtei supreme
judecatoresci, dupace propunerea densulu dela desbaterea ge-
nerala nu s'a priimitu. Puscariu in cuventu mai lungu
combate atatu propunerea lui Herbert, catu si a lui Vajd'a si
recomanda art. de lege modificatu de regimu. Dr. Ratiu in
cuventu forte energicu apostroféza autonomi'a Transilvaniei, ce
devine in periculu prin acasta stramutare. Transilvani'a au
adusu atatea jertfe pentru imperiu, si dintre tierile de dincóce
de Leitha ea a fostu cea d'antâiu, carea a inarticulatu diplo-
ma si patent'a, si acumu diet'a eii se ingrópe autonomi'a ?!

Zimmermann si Esc. Sea Poppu pentru propune-
rea regimulu, Br. Salmen pentru propunerea lui Herbert,
Mog'a, Balomiri, Vlass'a, Baritiu, Pope'a, Axentiu pentru con-
clusulu dietalu de mai nainte; Fogarasy, Gull, Popoviciu si
Trauschenfels pentru propositiunea regimulu, carea apoi
la votare se si priimesce.

(Din cuventarile rostite in aceste doué siedintie ne re-
servamu a comunicá unele mai pe largu.)

Siedinti'a din 11/23 Septembrie 1864.

Dupa citirea protocolulu in limb'a magiara, Presied.
intreba, ca luá-se-voru la desbatere noua toti §§-ii, si cei

modificati si cei nemodificati din articolulu de lege, ori numai
cei d'antâiu? Zimmermann nu va sa scie decatu de re-
gulamentulu dietei, dupa care propositiunile regimulu au a
se pertractá cá ori ce alte propositiuni, adica a se desbate din
punctu in punctu, din § in §; si acest'a trebuie sa se faca
si aici, căci la acest'a are diet'a dreptu. Fogarasy diu
contra crede, ca la ordinea dilei suntu numai cei doi §§-i
modificati; mai departe nu se pote intinde diet'a. (Appro-
bare din stanga.) Filtsch pentru casulu, candu s'aru
luá la desbatere toti §§-ii, si-reserva dreptulu de a vorbi la
§ 3. Dr. Teutsch regreta, ca nu pote fi de parerea
lui Fogarasy, dar crede, ca prin acest'a s'aru vatemá, ba
s'aru nimici dreptulu, ce-lu are tier'a ca unulu din cei doi
factori ai legislatiunei. Căci déca diet'a e unulu din acesti
doi factori, atunci urmza de sine, ca ea are dreptulu
de a venturá unu articulu de lege modificatu de regimu pana
atunci, panacandu diet'a si regimulu se'ntalnescu in dorintiele
loru. Acest'a asiá a si fostu totdeun'a, dapacum se pote ve-
de din protococele dietale din secululu 17, 18 si 19.

Zimmermann repetiesce parerea sea si staruiesce
cu totu deadinsulu, ca sa se pertracteze de nou paragrafi
legei intregi, cari nu suntu sanctiunati in form'a aceea, in carea
i-a substernutu diet'a ei din partea regimulu s'au modificatu.
Acesta pertractare de nou a obiectulu e in sa de lipsa si pentru
aceea, căci prin modificarea unui § dintr'o lege se potu alterá si
alti §§-i, cari stau in legatura cu §-ulu modificatu. De aceea déca
e vorb'a, ca are diet'a dreptulu de a desbate de nou legea
acest'a, atunci densulu trebuie sa dica neconditionatu, ca are;
ear déca e vorb'a, ca are diet'a voia a o pertractá? atunci e
alta intrebare, si acest'a o va decide diet'a insasi.

Puscariu: Dupa cum amu intielesu eu, intrebarea
din partea presidiulu e, ca sa luamu noi legea venita in josu
la desbatere noua din § in §. Eu dicu, cum ca noi nici de
cátu nu potemu sa o luamu la desbatere noua, pentru ca déca
amu luá noi legea aceea pe care o amu facutu si pe care Mai.
Sea o au intaritu; déca dicu amu vrea a luá a doua ora la des-
batere, de aci aru urmá doué calamitati. Un'a ca s'aru face
casu de precedentia, ce aru fi in contr'a moralitati parlamen-
tarie si ce aru face ne sigura ori ce contractare in-
tre dieta si coróna. Se delucidamu lucrulu d-loru cu
unu esemplu practiculu chiaru cu privire la obiectulu de
fatia. Daca noi legea acest'a, pe care o amu facutu si pe care
corón'a o au priimitu si intaritu afara de unu §, la care acum
ne-amu acomodatu si noi, déca noi din nou amu luá la des-
batere, atunci aru urmá, ca noi avemu dreptu sa schimbamu
din legea acest'a toti §§-ii. Atunci legea acest'a iara aru tre-
buí sa mérga in dereptu, spre acestu scopu, ca corón'a sa
o interésca si sa o trimita inca odata la noi indereptu spre
a o luá iar in discussiune noua si asiá fara sfarsitu. Acest'a e
in contr'a moralitati parlamentare, ce se pote asemena tocmai
cu acelu lucru, ca candu te duci in targu sa cumperi p. e. o
parechia de telegari. Proprietariulu cailoru cere 200 # pe ei,
eu ii dau 100, noi targuimu, in sfarsitu me chiama proprie-
tarulu de cai si-mi dice, ca acum ti-i dau si cu 99 de #; Eu
dicu ba, ca acum nu-mi trebuie nici cu atâta. Tocmai ace-
st'a e si pentru tergaciulu lucru rusinosu, eu atâta mai vertosu
pentru unu parlamentu. Astfelu de procedura nu ne-aru duce
la scopu, pentru ca noi amu merge intr'unu circulu vitiosu
si legea nu si-aru poté ajunge scopulu eii, care noi altmintrelea
vremu ca catu mai curendu sa intre in activitate, si amu veni la
proverbulu: ca cine nu vrea sa cóca cerne tota diu'a. Cum schim-
bamu noi ceva, cum bagamu noi ceva nou in lege, atunci le-
gea numai este intarita, ci e o lege noua. Dór intrebue eu,
pentru ce sa luamu noi legea acest'a la desbaterea speciala
din § in §? Dór pentru aceea, ca cutare si cutare deputatu

cu ocaziunea desbaterei antăi'a nu a fostu de fatia? Acést'a nu este caus'a; căci atunci indata ce vine unu deputatu in dieta, care pâna acum nu a luat parte la desbatere, aru trebui, că tôte legile, care s'au facutu nefindu elu de fatia, trebuie luate de nou la pertractare. Dar chiaru sa fia lucrulu asiá precum a disu Dlu regalistu Z i m m e r m a n n, ca legea acést'a nu e intarita de Imperatulu, intrebu eu pe D. reg. Zimmermann, ca deca nu e intarita legea acést'a, ôre o amu facutu noi legea acést'a, si deca o amu facutu noi, pentru ce sa o mai revedemu si pentru cá sa ne mai perdemu tempulu cu ea, devreme ce ne ascépta alte lucruri urgente, cu care avem sa ne ocupámu. — De aceea eu dicu, ca nu me invoiescu cu procedur'a acést'a, ca Dlu Presied. a sloboditu astfelu de intrebare la discussiune. Deca d. reg. Zimmermann se provóca la casuri precedinti ale dieteloru dinainte de 1848, eu voiu aduce o precedintia din dieta nóstra, care s'au întemplat cu articululu de lege despre inarticularea natiunei romane, care lau intaritu insasi coron'a cu deosebire ca s'au facutu schimbári numai in doi §§-i. Cu ocaziunea desbaterei legii acesteia intarite de Mai. Sea, presidiulu dietale n'au slobozitu ceialalti §-i la desbatere, fára numai cei modificati, si diet'a séu invoitu.

Gaitanu: Nu e asiá!

Puscariu: Ba asiá e! Eu sum in stare a aretá acést'a din protocolulu stenografiloru. Eu sum dara, dloru, de parere, ca nu sta in puterea nóstra a schimbá legea acést'a, ba nici nu este de lipsa si oportunu, cá sa mai desbatemu despre ea si sa perdemu tempulu cu astfelu de discussiuni nóue, cari nici nu se potivescu cu parlamentarismulu, ori cu moralitatea parlamentara, cá o lege intarita de coron'a, astadi dupace amu ispravitu lucrulu, cum dice proverbulu sa dámu cu piciorulu, candu sustariulu e plinu de lapte. (Ilaritate). Asiá dara eu rogu pe Dlu Presiedinte, cá legea acést'a sa nu o mai lase sub discussiune, ci numai § 6, care inca are numai o indreptare stilistica de scopu.

Obert face propunere in scrisu, cá la desbatere sa se ia numai §§-ii modificati, apoi reprobeza între applause sgomotóse asemánările cele „drastice“ (tárgulu cailoru etc.) facute de Puscariu.

Rannicher sprijinesce propunerea lui Obert, căci si-aduce aminte totdeun'a de cuvintele ce le a pusu diet'a in representatiunea din 21 Augustu 1863: ca-si tine de datorintia a ajunge cátu mai curendu la rezultate salutifere in administratiune si justitia. Deca aru schimbá diet'a ce-va in articululu de lege, prin acést'a aru dá voia si corónei de a schimbá, si acést'a aru intardiá nespusu activitatea legislatiunei.

Branude Lemény inca sprijinesce propunerea lui Obert, cá adeca sa nu se slobóda cas'a acum din nou in discussiunea acestui articulu de lege, care a venitu intaritu de Mai. Sea cu o mica modificatiune; si pre lángea cele ce s'au adusu inainte din partea lui Fogarasy si Rannicher, putine are sa reflecteze in privintia acést'a. — Cátu pentru intrebarea, ca incátu se tine de dreptulu inaltei case a se slobodí de nou in discussiunea articululu de lege intaritu de Maiestatea Sea, se alatura cu totul lángea parerea lui Fogarasy si e de convingere, ca diet'a nu s'aru poté acum din nou slobodí in discussiunea articululu intaritu. Insa prescindendu dela cestiunea meritoria de dreptu, care nici ca se afla la ordine, e de convingere, ca este unu articulu de lege cátu se poté mai urgente; eara despre alta parte avem obiecte de asemenea urgentia si de asemenea importantia, cu care sa ne ocupámu: impartirea tieriei, organisarea politica si judiciaria etc.; deci sa ne silimu cátu se poté sa le ispravimu si acelea, deórece cu acelea este legata ordinea legala din tíera, pacea, liniscea si multiamirea poporului; pentruca cu totii scimu, ca suntemu intr'o stare, care nemultiamesce poporulu, nemultiamesce pre ampliatii si insusi pre regimu, si care e o nemultiamire generala a tieriei. —

Asiá dara sa pastrámu tempulu pentru alte obiecte, cu atátu mai vertosu, ca tempulu trece si momentulu inchiderei dietei se apropia. —

Din aceste motive a sprijinitu propunerea lui Obert. Acum sa procedemu la deslegarea intrebării, care o propune Presiedintele; ca adeca voiesce diet'a a se slobozí in discussiunea articululu de lege intaritu de Mai. Sea, ori nu? In privintia acést'a e cu totul de parere, ca nu este nici decátu iertatu si de lipsa, cá diet'a sa se slobóda acum in discussiunea acesteia legi din § in §, dara nici cu cuviintia, ba cutéza a dice, ca aru fi in contr'a datorintiei reverintiei cátra noi insine si cátra Mai. Sea, cá noi sa ne slobozímu a discutá, a trage la desbatere unu articulu de lege adusu de dieta ieri alaltaieri si intaritu de Mai. Sea. — Dara este si cu totul de prisosu, pentru ca impregiurările de ieri a-

laltaieri pâna in momentulu de fatia nici de cátu nu s'au schimbatu. Póte numai ca unulu séu altulu dintre multu stimatii membri ai dietei, cari atunci nu se aflau de fatia, acum suntu presinti — Articulu acést'a de lege cu modificatiunea la § 1 se afla intaritu de Mai. Sea, si acum noi sa ne slobodímu la desbatere, sa ne slobodímu la modificatiuni nóue, si atunci deca s'aru substerne Mai. Sale, póte ca dupa cum i se pare au atinsu si D. antevorbitorin Rannicher, ca prin acést'a amu dá óresi cum unu casu de precedintia din partea unui factoru alu legislatiunei, adeca cá acestu articulu de lege, ce l'amu adusu mai inainte si l'au intaritu Mai. Sea, atunci si Mai. Sea aru poté iarasi sa lu schimbe, — ceeace in adeveru aru fi unu ce neplecatu, candu in articululu de lege substernutu si intaritu, dupa aceea substernendu-lu spre sanctiunare, amu vedé ce-va schimbatu. Dar cu atát'a mai putínu vede cause a se slobodí diet'a din vou la desbatere, de órece in totu cuprinsulu articululu de lege nu s'a facutu nici o alterare nici o schimbare prin aceea ce s'au facutu in § 1 (?) Asiá nu aru fi nici o necesitate, cá sa se ia articululu acést'a din nou la desbatere. (Bravo!)

Rosenfeld face propunere, ca prescindendu-se dela aducerea de conclusu asupr'a propunerei facute din partea lui Obert, sa se ia la desbatere speciala articululu de lege intaritu de Mai. Sea din § in §. E sprijinitu.

Gaitanu. Observandu procedur'a care o au urmatu presidiulu in aceste 2 sessiuni ale dietei, totdeun'a s'a convinsu, ca presidiulu a consideratu proiectele de lege venite la dieta confirmate séu incatuva schimbate de Mai. Sea, cá propuneri regesci si totu intr'unu modu cá si acelea d'antáiu le-a luat si acestea la antáiu, a dóu'a si a trei'a citire. Procedur'a acést'a din parte-si o afla amesurata regulamentulu de trebi, pentruca acolo între proiectele de lege confirmate de coron'a si între propunerile regimului nu se face nici o deosebire, nici macaru nominala, ci vinu inaintea dietei totdeun'a numai cá propuneri regesci. Purcediendu dara din punctulu de vedere alu reg. de trebi si avendu in vedere, ca fiacare dieta are sa-si elaboreze regulamentulu seu de trebi, si densuac consimte cu aceia, cari dicu, ca diet'a de astadata sa nu între in resolvirea meritoria a intrebării. Deca diet'a are dreptu si are datori'a de a se slobodí in desbaterea singuraticiloru paragrafi ai unei legi in totu cuprinsulu eii intarite de coron'a séu in unele párti modificate? resolvirea intrebării acesteia este de mare importantia, si dupa parerea densului aru trebui la compunerea reg. de trebi sa se ia in consideratiune multefariile casuri, si sa se preciseze legea, cá sa deá garantia de ajunsu dietei de a disputá unele párti si unii paragrafi ai unui proiectu de lege aprobatu de coron'a in parte, séu sa deá ocaziune de a pertractá mai departe cu coron'a si a complaná lucrulu, eara nu de a o adstringe la rumpere. Resolvirea intrebării in merito nici nu sta la ordinea dílei, pecandu propunerea lui Rosenfeld este cu totul potrivita cu procedur'a urmata de Presidiu pâna acum'a si cu regulamentulu provisoriu de trebi, si de aceea o partinesce.

Obert apera propunerea sea contr'a lui Rosenfeld si Fogarasy. Lui Fogarasy i raspunde între altele, ca maxim'a citata de acést'a: „Roma locuta, res decreta!“ aici nu póte avé valóre; deórece e o maxima de credintia, si cá atare póte avé numai valóre relativa. Propunerea densului nu e de prisosu, căci § 2 din regulamentulu de trebi dice, ca diet'a are dreptulu, de a priimí ori de a reieptá o lege, candu aceea vine la votare; si de aici se deriva si dreptulu de a desbate asupr'a eii din § in §.

Dupa aceea mai vorbescu Balomiri, care propunerea lui Obert o afla negativa si a lui Rosenfeld afirmativa, dar nici un'a nici alt'a nu aru fi apta, a se luá la desbatere speciala. Dintr'alte densulu inca crede, ca propunerea lui Rosenfeld este cea mai buna; apoi dupace repres. regimului Aloisiu Popu si Dr. Teutsch inca vorbescu in favórea propunerei lui Rosenfeld, ear Puscariu face propunerea, cá articululu de lege, ce se afla la ordinea dílei si este intaritu de Maiestatea Sea, sa se radice la vigórea de conclusu en bloc, fára de a se desbate mai departe:

La votare propunerea lui Rosenfeld, dupa o discussiune formalá între Puscariu, Presiedintele, Gaitanu, I. Balomiri si Gull, se priimesce, si astfelu devenindu conclusu, se incepe cetirea §§-loru, precum urméza unii dupa altii.

La intrebarea Presiedintelui, se aduce la sprijinire si propunerea lui Puscariu, carea se si sprijinesce.

Zimmermann staruiesce cu totdeadinsulu, a se desface justitia de administratiune si a se assecurá celei d'antáiu independintia, ce i se cuvine si ce o are si in alte staturi. Spre scopulu acést'a face propunerea urmatóre: § 2 din articululu acést'a de lege sa sune asiá: „Acestu tribunalu

va consiste din unu presiedinte, 6 consilieri ordinari și din personalulu, ce va fi de lipsa pentru ajutorintia și manipulațiune. Cea d'antâiu denumire a membrilor acestui tribunalu va urmâ prin Mai. Sea în urm'a preamilitiei candidatiuni facende prin Cancellari'a aulica transsilvana, ear celelalte denumiri se voru face în urm'a propuneriloru, ce voru avé sa se faca prin acestu tribunalu însusi. Nici unu individuu dela acestu tribunalu, fiindu denumitu definitivu, nu se pôte departâ temporariu, nici dimissionâ afara de sentintia judecatorésca intrata în vigóre de lege. Nici unulu din membrii acestui tribunalu nu se va poté pune în altu serviciu séu în pensiune, fâra numai la cererea lui propria. — Acésta propunere propunatorulu o motivéza cu esactitate din punctu în punctu, escusandu-se cu aceea, ca la antâia pertractare a obiectului n'a fostu de fatia, căci altmintrea faceâ propunerea sea înca atunci. Propunerea se sprijinesce.

Dr. Teutsch în cuventu fórte oratoricu da dreptu lui Zimmermann în principiu și demustra prin Istori'a tranna, cătu de multu s'au silitu staturile totdeun'a a aduce justiti'a în starea celei mai perfecté independintie; dar din punctu de vedere alu oportunitâții, și anume că sa nu se tragane preste mesura realizarea acestei legi atâtu de importante, propune, că § 2 sa se priimésca în form'a lui originala, ear cerintieloru lui Zimmermann sa se faca destulu în determinatiunile generale, ce s'aru pune în fruntea legi pentru forurile justitiare de instanti'a antâia.

Rannicher, aretându și densulu mai pe largu, cătu de însemnata este propunerea lui Zimmermann și cê urmari va trago dupa sine, fiindu unu principiu cu totul nou, face propunerea; că acésta metiune sa se tracteze dupa § 43 din regulamentu, adica sa se tiparésca, sa se impartia între membrii dietali, să se dea comitetului de justitia spre preconsultare, și apoi la tempulu seu sa se puna la ordinea dilei. E sprijinitu.

Gull partinesce propunerea lui Zimmermann, în principiu; de altmintrea e de parerea lui Dr. Teutsch. Herbert totu camu asemenea.

Zimmermann explica mai pe largu propunerea sea.

V. Pres. Poppu: Nu am avutu de cugetu, dice, sa iau cuventu la §. 2. din articolulu de lege, care ne sta în nainte, nu am avutu de cugetu, se me batu pentru acele doue mere de cearfa, care le-a aruncatu aici între noi D. regalistu Zimmermann. Mi pare bine, ca pre merulu celu dintâiu nu l'a apucatu nime, ci i-a remasu Dlu Zimmermann, și amu sperantia ca și alu doilea i va remané D. Sele, și înalt'a casa nu-lu va priimi.

Alaturandu-me și priimindu cu totul parerea dlui. reg. Dr. Teutsch și a dlui dep. Rannicher, încâtu dicu, cumca obiectulu, care l'a adusu dlu regalistu Zimmermann înainte, e cu multu de mai mare însemnatate decâtu sa se póta deodata numai din incidentulu acest'a a se conchide asupra lui, — mi i-au voia, afara de argumentele aduse de D-loru, a aduce unu altu argumentu, séu mai bine dicendu, a face pre înalt'a casa atenta, ca ôre potrivesc-se propunerea dlui Zimmermann antâiu cu bun'a cuviintia parlamentara, a dâu'a cu demnitatea acestei înalte case. Dicu antâia cu bunacuviintia parlamentara. Eu nu voiu, și nu potu denegâ nici odata dreptulu dietei, de a se ocupâ cu desbaterea unei legi întarite atunci, candu acésta nu s'a întaritu, dupa cum s'a tramisu de dieta spre întarire; însa cugetu, cumca nici odata nu va fi o dieta în acea positiune, că într'unu astfelu de casu, candu unu articolu de lege, substernutu de dieta spre confirmare, va veni îndereptu la dieta schimbatu, sa se lase în o discussiune asupra puncteloru acelor'a ale legi, care nu stau în nici o legatura cu schimbârele facute, deca impregiurârile nu s'au schimbatu. Suntu trei luni, decandu s'a trimisu acestu proiectu spre confirmare; de atunci nu s'au schimbatu impregiurârile întru nimicu. Intrebu dar, ce cauza aru poté sa fia, carea se misce totu pre acea dieta, că materiile ce sau desbatutu și conchisu odata, sa le iee din nou la desbatere, séu plane se conchida acuma altfelu. Nu e nimicu nou, Dloru, ceeace dice astadi dlu Zimmermann; ne aducem aminte, ca s'au facutu și la desbaterea trecuta propunerea, că amploiatii dela tribunalulu supr. sa se aléga prin dieta, precum a fostu înainte de 1848; s'a vorbitu și atuncea despre independintia judecatoriloru destulu. Déca diet'a astadi aru priimi propunerea dlui Zimmermann, atunci aru trebui sa recunoscemu, cumca dietei de atunci, fâra de d. Zimmermann, nici în minte nu i-a venitu materi'a acésta, nici n'a cugetatu asupra eii, și trecendu-o cu vederea, a facutu numai unu § neindeplinitu. Esc. Sea n'aru luâ nici opata acésta învinuire asupra-si, ca la facerea unei legi aru fi trecuta ceva cu vederea. Pentru aceea socotesce, ca unde nu s'a schimbatu nimic'a, sa nu se mai ia legea de nou la desbatere, cu atât'a mai puțin sa se schimbe. Socotesce, ca propunerea lui Zimmermann nu se potrivesc nici cu demnitatea

casei, căci nu se potrivesc cu demnitatea acestei înalte case, că acumu neschimbându se nici decatu impregiurârile, sa schimbâmu aceea, ce înainte de trei luni amu hotaritu și substernutu Maiestatei Sele spre confirmare. Recomanda dar priimirea § lui 2. „asiâ, cumu e confirmatu. (Bravo!)

Gaitanu partinesce propunerea lui Zimmermann, pentru ca corespunde pareriloru și convictiuniloru sele desfasiurate la § 14; căci diet'a a creatu unu tribunalu supremu, fâra de a-i assecurâ prin vre-o dispositiune independintia. Apoi administratiunea justitiei n'o afla asiâ defectoasa, încâtu iufintiarea unui tribunalu supremu sa fia o necesitate urgente, ear calamitâțile și întârzierile, ce se întempla ici colea în administratiunea justitiei, densulu le atribue mai multu impartirei ceii desmembrate a tieriei și respandirei tribunaleloru de justitia prin comunele orasiene și mai și satene sub titlu de autonomia comunala, dupa care atâtea comune mici și ticalóse s'au însărcinatu cu administratiunea justitiei, și cari apoi totu vinu la regimu dupa bani (Ilaritate.) Aceste și alte impregiurâri îngreuzia justiti'a, ear nu lips'a de individi cualificati, dupacum dice Herbert; căci de acestia suntu destui în tiéra. Recomanda propunerea lui Zimmermann, și cadiendu acésta, a lui Rannicher, carea e resolutu a o sustiné chiaru și atunci, candu Rannicher o-aru retrage.

Budacker înca partinesce în principiu propunerea lui Zimmermann; apoi propune, că propunerea lui Zimmermann sa se transpuna spre antecocultare și reportare acelu comitetu, care este însărcinatu cu desbaterea preliminară asupra organizârei justitiei în instanti'a prima. E sprijinitu.

Brann de Lemény partinesce în principiala propunerea lui Zimmermann, dar de ôre în articolulu de lege privitoriu la tribunalulu supremu nu este nicaria vorb'a despre desfacerea justitiei de administratiune, ear loculu celu mai potrivit pentru acésta va fi la organizarea tribunaleloru de instanti'a antâia, pentru aceea partinesce acum propunerea lui Teutsch și a lui Budacker.

C. Schmidt arata parere de reu, ca Zimmermann a esitu cu propunerea acésta tocmai acum; pe bas'a regulamentulu de trei propunerea acest'a aru fi trebuitu sa se dea presiedintelui în scrisu, și acésta aru fi trebuitu sa defiga o di spre a o aduce la ordinea dilei, ear propunatoriulu aru fi trebuitu a se dá tempu și ocaziune, a motivâ propunerea sea. Si asiâ adoptându parerile desfasiurate de Dr. Teutsch și de Esc. S. Popu partinesce priimirea §-ului 2 în form'a aceea, în care a venitu dela regimu.

D. Eugenu de Trauschensfels că referinte combate propunerea lui Zimmermann, că un'a, ce de o parte merge predeparte, ear de alt'a nu merge destulu de departe; nu merge destulu de departe pentru aceea, căci influintiarea și presiunea asupra judecatoriloru nu se pôte face numai prin departarea din postu, prin transpuneru séu persiunâri, ci și prin adausuri de léfa, prin darea de titluri, orduri s. a. Dar de alta parte propunerea merge predeparte; căci deca consilieri acestei curti nu se potu pensiunâ, fâra la cererea loru, atunci acestu tribunalu supremu aru deveni cu tempu unu spitalu de babe. (Ilaritate.) Căci consilieri, chiaru și dupace aru servi 40 ani, nu s'aru pensiunâ, că sa nu pérda banii de cuartiru séu alte emolumente, ce le-aru avé că functunari actuali, pecandu în staturi, cari au justitie de modelu, esista legi anumite, pâna candu pôte fi unu judecatoriu în serviciulu actualu: deci nu pôte priimi propunerea lui Zimmermann, ci recomanda priimirea §-ului 2 în form'a aceea, dupacum a venitu confirmatu de M. S.

Nainte de votare Rannicher retrage propunerea sea în favorea propunerei lui Budacker.

La votare, dupace Gaitanu declara ca va sustiné propunerea lui Rannicher și candu acésta o aru retrage (căci dându-se comisiunei propuse de Budacker, atunci fiindu aprópe și tramiterea la senatulu imp., lucrulu iarú s'aru amanâ ad calendas graecas),

propunerea lui Zimmermann nu se priimesce, ear

propunerea lui Puscaru (priimirea cu bloc a tuturor §-iloru fâra desbatere mai departe), se priimesce; asemenea și propunerea lui Budacker.

Zimmermann propune a trei'a citire, ce se si face, și astfelu articulu de lege întregu, cu modificatiunile facute de regimu, se priimesce.

Apoi se dau spre cetire mai multe petitiuni, și anume: a comunei Amnasiu: pentru de a remané la Mercurea; a comuneloru din scaunulu filialu alu Talma ciului: Boiti'a, Talma celu, Sebesiulu de sus și de josu, că sa se pertracteze cătu mai curendu caus'a drepturiloru regale; petitiunea comuneloru foste granitieresci: Orlatu, Jina, Vestemu și Racoviti'a, că muntii revindicati, cart sa

afļa acumu mai de 100 ani in mánile lor sa remána si pe venitoru asiá, si sa nu se dee națiunei sasesci séu altoru pretendenti presumptivi; apoi petitiunile mai multoru comune sasesci din districtulu Bistritiei, spre a remané incorporate la municipiulu sasescu; in fine o petitiune a **Sacoleloru**: (Satu lungu, Cernatu, Turchesiu, Bacifalau, Terlurgeni, Purcereni, Zezinu, Budil'a, Marcosiu, Telu si Buzeu, preda prin Pope'a, spre a nu fi reincorporate la municipiulu Sabiului, resp. sub municipiulu Brasiovului, ci date la unu municipiu romanescu, s. e. la alu Fagarasiului.

Cu acestea siedinti'a se'ncheia.

Sabiul in 17/28 Octob. Astadi se termina sirulu siedintieloru dietale pe anulu 1864. Presedintele Groisz multiamesc membriloru pentru concursulu si zelulu manifestatu. **Obert** aduce o acclamiune forte elocuinte pentru Imperatulu, pentru Senatulu imperialu si pentru libertate; **Fabini** pentru ablegatii la Senatulu imperialu; **Mog'a** pentru toti membrii dietei; **Br. Salmen** pentru Esc. Sea Comissarulu regescu **Conte Crenneville**.

Dupa aceea toti deputatii si regalistii mergu in corpore, cu Presedintele in frunte, la Esc. Sea Gubernatorulu si Comissarulu regescu.—Dupa scirile din foile vienese Senatulu imperialu se va deschide prin Maiestatea Sea Imperatulu in persóna.

Sabiul in 16/28 Octob. Satulu invecinatu Siur'a-mare a fostu eri séra teatrulu unui focu infricosiatu, care sa fia nimicitu averea a mai multu de 60 familii. Caus'a escárei focului inca nu se scie.

Naseudu in 6 Octob. Pré On. Domnule Redactoru! Diu'a din 4 Octob. a. c. are pentru noi, ba pentru toti fratii ardeleni, o insemnatate mare, fiindu diu'a onomastica a Protectorulu gimnasiului nostru, a Maiestatii Sele Imperatului, si diu'a aniversárei infiintiárei acestui gimnasiu, precum si a radicárei clasei a II gimnasiale; s'au serbatu dara cu acea devotiune, care caracteriséza pe locuitorii acestui Districtu sub tote impregiurárele din tempii cei mai vechi.

E unu ce sublimu, candu vede cineva—si acést'a chiaru si acum'a candu pe cáli politice ni se disputa proprietátele avitice si ni se iau muntii daruiti prin mai multi Imperati, — cum cergu locuitorii nostri din munti si váli spre cas'a Domnului, pentru a rogá mil'a cerului pentru sanetatea, indelung'a viétia si bunasporirea prégratiosului nostru Monarchu.

Chiaru strainulu e surprinsu vediendu bisericile de credinciosii eii asiá umplute, incátu mai nu póte strabate in ele. Dilei acesteia a percursu in sér'a precedenta iluminare, transparente, bubuitu de pilóne, serenada, tortie, etc. Reversatulu eii l'a anuciata 101 bubuiri pilonarie si revelulu cu musica. La 9 óre intrare in biserica si liturgisire, dupa aceea s'au juratu invetiatorii si catechetii dela scólele normale de aici, si dela triviale din Monoru, San-Georgiu, Telciu si Zacr'a, apoi Professorii ambeloru clase gimnasiale, a cáror'a salarie s'au urcatu in urmarea organisárei aprobate de In. Cancelaria aulica. La amédi prandiu si tóste,—cele mai nimerite prin Domnulu Presiedinte **Leonte Luchi** pentru **M. S. Protectorulu gimnasiului gr. cat. de aici** si prin **Dlu medicu distriactuale Dr. Stefanu Popu** pentru **dejurati Invetiatori si Professori**. —

Nici ca a potutu fi rezultatulu altulu! Noi se contribuim la biserica din Demsiusi, candua nóstra se afla inchisa prin stapanirea politica, pentru ca sta a se surpá in totu minutulu, de aceea din mil'a Parochului rom. cat. tinemu esercitiulu divinu in biserica rom. cat. de aici cu destule restringeri si neajungeri. Ce se tine de monumentulu fericitului **S. Barnuti** avemu temere ca chiaru candu aru fi intratu bani la balu, alu fi avutu sórtea baniloru adunati pentru monumentulu **Marianu**, care publicandu-se pâna la unu locu au luat cursulu peracoloru numite in Itali'a „Rio secco“, pentru ca nu s'au capitalisatu, nici ca s'au radicatulu monumentulu proiectatu.

Vicarulu si directorulu scolaru **Ioanne Marianu** a adormitu in Domnulu acum'a suntu aprópe 20 ani, si verde vorbitu, a-fára de betranulu Parochu localu **Ioane Lazaru**—fatia cu schimbárele urmate cu ómenii si cimiteriu—nimenea nu scie cu securitate mormentulu nemuritorului barbatu, carui'a nu au aflatu cu cale chiaru cei crescuti si mai multu decátu parentesce adjutati de densulu a-i radicá inca o cruciulitia simpla de lemn. Invidi'a unde se incuibá nu cunósce marginele datorintieloru!

De s'au instrainatu banii pentru alte scopuri, afara de cel'a menitu, atunci nu suntu respectivii in stare a se escusá si responde. Nu e mirare dara, ca fatia cu egoismulu nostru perdemu tota increderea nobilului nostru poporu contribuitoriu.

Redactoru respundiatoru **Zacharia Boiu**.

Se vorbesce—insa numai se vorbesce—ca se va dá computu despre fondulu **Marianu**. Vomu vedé ce va nasce „muntele.“

Din Ungari'a compunemu diferitele sciri ce avemu in urmatórele: Se vorbesce, ca in curendu aru avé a se face mari stramutari in personalulu comitiloru supremi; pentru noi mai interesanta aru fi restituirea d. **Iosifu Manu** in **Marmati'a** si denumirea d. **Gergiu Pop'a** in **Aradu**. — „Concordi'a“ ne spune, ca d. **Cimponeriu** a depusu censur'a de avocatulu, — o scire forte imbucuratoare, carea in sa de alta parte se turbura prin mórtea avocatului **Ioann Popovicu** din **Aradu**. —

In **Pest'a** s'a formatu o societate nóua de asecuranti'a, carea alese presiedinte pre contele **Gergiu Adrasy**, ear Vice-presied. pre d. **Emmanuilu Gozsdu**.

Pecandu incheiamu nr. acest'a, ne sosti scirea, ca s'au denumitu:

1. Comitulu Supremu alu **Aradului** **D. Teodoru Serbu** de **Septemviru**;
2. Consiliarulu aulicu **D. Georgiu Popa** de **Comite supremu alu Comitatalu Aradu**;
3. **D. Ioann Sierbanu** de **Capitanu supremu alu Districtulu Chioarei**.

Principatele románe unite.

De curendu ministrulu de interne, agricultura si lucrári publice au impartitu premie pela cei ce au espusu obiecte mai distinse din horticultura si apicultura (gradinariu si stupariu) la espositiunea din gradin'a publica **Cismegiu**. — Postulu de Vicariu la **S. Mitropolia**, in urm'a cererei espresse a **Ecs. Sale Mitropolitulu** din **Bucuresci** s'a re'nfiintiatu. — S'au publicatu si datu in numele **Domnitorulu** mai multe premie pentru prasirea de vite frumóse; asiá pentru unu tauru de rassa curatu **pamentenesca** 40 galbini. (Dupa **Bucimulu**.)

Chiriarchii resariteni au mare speranti'a, ca conferinti'a din **Constantinople** a reprezentantiloru poteriloru europene voru annullá mesurile guvernulu romanescu in privinti'a monastiriloru inchinate. Se crede in comunu, ca **Principele Cuz'a** va apera pâna la estremu dispositiunile sele.

Nr. 36—2 Concursu.

Pentru ocuparea statiunei de invetiatoriu in **Comun'a** gr. res. **Cristianu (Grossau)**, cu carea suntu impreunate urmatórele emolumente:

1. unu salariu annuale de 210 fl. v. a. din cass'a allodiale comunale;
2. optu stengeni lemne de focu pentru scóla si invetiatoriu;
3. Quartiru naturale in edificiulu scólei, se deschide prin acést'a Concursu pâna in finea lunei **Octob. a. c.**

Concurentii au a-si inaintá cererile lor cu mân'a propria scrise, la subscrisulu Inspectoratu scolare, documentandu relig'i'a si capacitatea lor, precumu si portarea de pâna acumu, deaca au mai fostu in servitiu, si cu deosebire cunóscrea tipicului si a cantáriloru bisericesci.

Sibiul 6. Octob. 1864.

Inspectoratulu scolaru greco-reseritenu alu **Tract. Sibiului I**.

I. Hanni'a, m. p.
Prot. si Inspectoru.

Nr. 38—1 Concursu.

Dovenindu vacanta statiunea invetiatorésca din **comun'a** gr. or. **Rip'a de josu**, care e impreunata cu unu salariu annuale de 125 fl. v. a, cortelu si lemne, se deschide Concursu pâna la **25 Octob. a. c.**

Doritorii de a ocupá acést'a statiune invetiatorésca, au de a-si asterne, cererea sea prevediuta cu **Atestatu de Botediu**, despre absolvarea scóleloru, despre portarea morala si politica, precumu si **Testimoniulu de Pedagogia** din Institutulu nostru diecesanu, pâna la susu scris'a di, prevedinte cu timbru, si sa se adreseze la acéstu **Protopopiatu** si **Inspectoratu** distr. scolaru, spre a se poté asterne **Escellentei Sele Prea Santitului Episcopu** diecesanu pentru inalt'a aprobare.

Protopopiatulu si **Inspectoratulu greco-orientalu alu Tractulu Turd'a de josu**.

Idicelu in Octob. 1864

Iosifu Brancovanu, m. p. **Protopopu**
Corespondinti'a. **G. B. Descrierea dilei Imp. din 6/18 Aug.** prin **Octob. totu e cam intardiata**.—Prin publicarea abusuriloru amploiatului putinu ali castigá.—**B. B. B. Non est de tempore.**

Editor'a si tipariulu tipografiei diecesane.